

Pirkkiön kalastus

Jarno Niskala

(Kuva: Museoviraston kuvakokoelmat, Kansatieteen kuvakokoelma)

Jarno Niskala

Pirkiön kalastus

Kirjoittaja: Jarno Niskala
Taitto ja kuvitus: Arto Huhta
Tornionlaakson kesäsiika -hanke

2018

Paino: Erweko Oy

Sisällys

Pirkkiön kalastus	9
Lauri Vallo, laivuri, koneenhoitaja ja kalastaja.	11
Kaupallinen kalastus	12
Lauri Vallo kertoo Pirkkiön erityispiirteistä	13
Eino Toratti, kalastaja	14
Meri on tyhjä	15
Kaipuu merelle	16
Lähteet:	17

Kylien apajapaikkoja

Väätäjän veljekset Kuivaniemestä Röytän Taljan kalastuspaikalla verkonkuivaustelineidensä äärellä. Kuvaaja T.H. Järvi 7.7.1925. (Kuva: Museoviraston kuvakokoelmat, Kansatieteen kuvakokoelma)

Pirkkiön kalastus

Pirkkiön aleen kalavedet ovat merellä, rannikon saaristossa sekä Tornionjoessa. Suurin osa Pirkkiön talollisista osallistui vanhastaan jokipyyntiin. Jokipyyntiä on harjoitettu nuotilla ja padoilla. Esimerkiksi Näätsaaren ja Hellälän padot olivat jo vuoden 1649 patokatselmuksessa. Patoja oli Tornionjoen pääuoman lisäksi Kirkkoputaassa. Kirkkoputaassa kalastivat myös Putaan kyläläiset. 1800-luvun alkupuolella Putaan ja Pirkkiön kylien välisten riitojen seurauksena sovittiin vuorokalastuksesta. Kumpikin kyläkunta kalasti vuorokauden ja vuoro vaihtui iltaseitsemältä. (Jalagin 1993; Rantatupa 1988.) Vuorokalastus oli monella kylällä käytännön järjestely yhteiseen kalastukseen ja seitsemältä tapahtuva vuorovaihto on myös vanhaa perua.

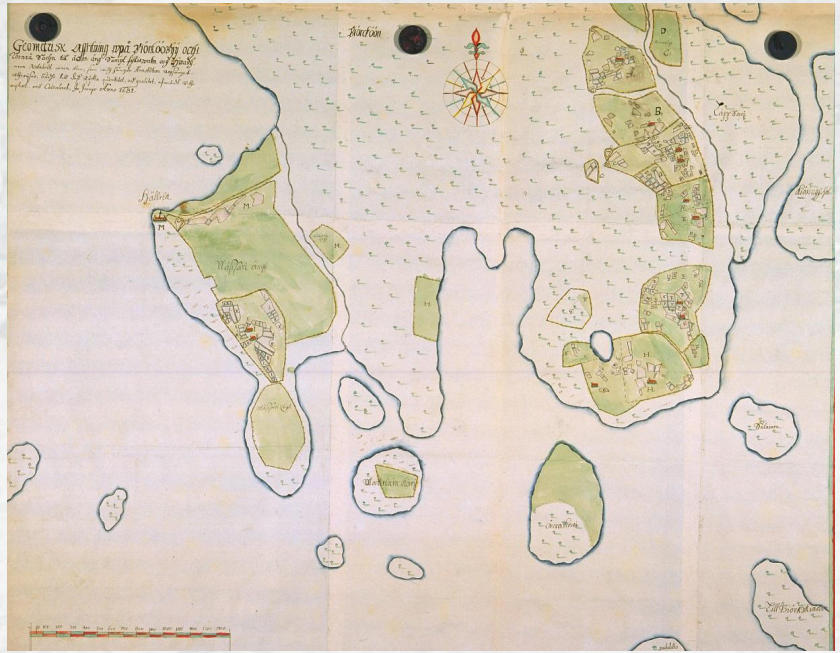
Pirkkiöläinen Lauri Vallo kertoo, että Kirkon ja pappilan välissä on kellokari, jossa perimätiedon mukaan on ollut kirkonkellojen piilopaikka vainolaisilta. Kellokari on merkitty 1741 patokarttaan. Kristinebergin korvassa on ollut nahkiais- ja matikkapatoja. Sitä kohtaa joessa ei ole ruopattu. Korvan Ruotsin puoleisella reunalla myös uitolla oli matikkapato. Ollessaan uiton työssä Laurin tehtävänä oli kokea pato ja tuoda mateet konttorille.

Meripyyntiä Pirkkiön saaristossa tekivät suuressa määrin myös muualta tulleet kalastajat. Esimerkiksi Sarven kalastus houkutteli kalastajia Limingasta ja Hailuodosta asti. (Jalagin 1993.) Meripyynti kehittyi 1800-luvun lopulla, pyynti alkoi yhä enemmän keskittyä sinne. 1890-luvulla merilohen saalisluvut alkoivat liikkua samoissa tynnyrimäärissä kuin jokisaaliit. (Knihtilä 1981.)

1600-luvulla erotettiin talonpoikien kalastus ja kruunun kalastus. Kruunun kalastusta harjoitettiin Sellön ja Seitsemänkarin ympärillä. Valtio alkoi siirtää 1800-luvulla talonpoikien kalastusoikeutta itselleen. 1869-1870 maanmittari Claudelin tarkas-

Patokalastuksia Alatornion kirkon kohdalla 1741 kartan (Hackzell) mukaan.

Vuoden 1681 kartassa näkyy vanhan asutuksen sijainti Pirkkiössä. Oikealla suurin talokeskittymä, jota kutsutaan vanhaksi Pirkkiöksi. Vasemmalla Hellälä ja Näätsaari.

ti kalastuspaikat ja merkitsi ne karttaan. (Rantatupa 1988.) Kalastusriitoihin vuonna 1932 kirjoitetussa lausunnossa valtion omistusoikeudesta lohén ja taimenen kalastukseen tulee esille valtion näkökulma. Lausunnossa tuodaan esille 1800-luvun meripyyntiin lisääntyminen ja vähenevä kalakanta. Lausunnossa perustellaan lohénkalastuksen olleen jo historillisesti kruunun etuutta. (Hellevaara 1932.) Regaalikalastus eli valtion oikeus loheen on yhä kiistanalainen.

Kiinteistöjen oikeuksista kalastusvesiin on tehty selvitystä aivan viime vuosina. Tilojen oikeudet ovat aikoinaan jääneet merkitemättä kiinteistörekisteriin, siksi niitä on selvitetty myöhemmin. Selvitysten perusteella Raumon kylän taloilla katsottiin olevan oikeus Pirkkiön kylän vesiin. Claudelinin mittaustyö on ollut nykyisten selvitysten pohjalla. Markku Ponkala toteaa, että "kaikki on halunnu jokisuuhun, ko lohi nousee siitä."

Jakokunnan vesialueeseen kuuluu pohjoisessa Kirkkopudas. Kirkkopudas on Tornionjoen sivuhaara, joka erottaa Pirkkiön omaksi saareeseen. Eino Toratti kertoo, että Kuusiluoto on viimeinen jakokunnan alueen saari. Sen takaa alkaa valtion vesialue. Jakokunnan alueet menivät ennen lähelle Sarvea, 15 kilometrin päähän. Pitkän käräjöinnin jälkeen jakokunta hävisi ja raja siirtyi lähelle rantaa. Markku Ponkalan mukaan saarten omistus oli valtiolla, se vaikutti siihen, että valtio pystyi ottamaan myös vesialueet haltuunsa.

Pirkkiön osakaskunnalla on hallinnassaan vesialueita, vesijättömaita sekä maa-alueita. Alatornion kirkon kiviaidan sisäpuolinen alue esimerkiksi oli Pirkkiön osakaskunnan maa-alue. Markku Ponkala: "Se oli ensimmäisiä vuosia ko olin puheenjohtajana, maanmittaustoimisto kuttu toimitukseen, että tämä maa-alue siirretään seurakunnalle. Mie kokkeilin siinä insinöörihuumorina ja sanoin, että mie en taia hyväksyä tuota. Perustelinkin kantaini, että kirkon on parempi sijaita kylän yhteisellä maalla."

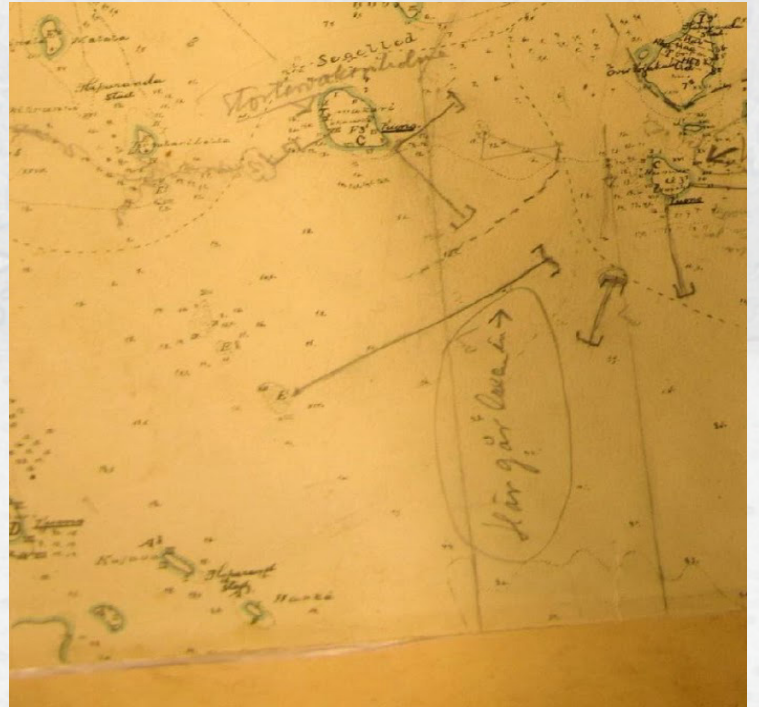

Pensaskarissa on kunnostettu rakennuksia ja tallennettu vanhaa kalastusesineistöä. (Kuva: TeaKarvinen.com)

Osakaskunnalle kuuluvat kalapaikkojen vuokraus, ruoppausanomusten käsittely ja maiden lunastukset. Osakaskunta on myös vuokrannut mökkitontteja eri paikoilta. Hoitokunta on osakaskunnan toimiva elin, joka pitää kokouksia. Muut kuin kiinteät rysäpaikat on vuokrattu Pirkkiön kalastajaseuralle. Kalastajaseura myy niihin verkko- ja katiskapaikkoja. Myös muutamia verkkopaikkoja on vuokrattu sellaisia, jotka eivät kuulu kalastajaseuran vuokraamiin alueisiin. Kalavesien hoitoon kuuluu myös kalanpoikasten istutukset. Tämä hoituu Outokummun velvoitteen kautta. (Markku Ponkala.)

Talojen omistussuudet eli manttaalit eivät enää näy käytännössä. Vuokratulot muutamilta kalastajilta ovat niin pienet, ettei niistä tule suurempaa etua taloille. Tällä hetkellä kalastamaan pääsevät käytännössä myös muualta tulevat samoin ehdoin kuin paikalliset. (Markku Ponkala.)

Kalastuksen historiaa Pirkkiössä on kerrottu Pirkkiön historia -kirjassa. Tässä tekstissä lähestytään Pirkkiön kalastusta kalastajan näkökulmasta. Kalastajien näkemyksissä tulevat esille elinkeinon kehitys ja nykypäivän ongelmat. Kalastuksen jatkuminen elinkeinona näyttää vaikealta.

Yksityiskohta kartasta (Tiger & Grape 1885-1886), johon merkitty lohien kulkureitti ja pyytöpaikkoja Hampulleiviskän alueella.

Lauri Vallo, laivuri, koneenhoitaja ja kalastaja.

Ruotsin vallan aikana pirkkiöläisten lohienpyyntiapajia oli nykyisen rajan länsipuolella. Kun Venäjän keisari tuli valtaan, saivat pirkkiöläiset viisi vuotta siirtymäaikaa. Sen ajan saivat vielä pyytää entisillä paikoillaan. "Pirkkiöläiset on kalastanu Hampusta Suutarinselälle asti. On puhuttu, että Pirkkiölle olis kuulunu jonkulainen sotakorvaus, mutta mitään korvausta ei ole Pirkkiön osakaskunta saanu."

Silakka oli pääkala ennen, maiva on tullut sitten myöhemmin.

"Se on rannikkokansan pelastanut nälkäkuolemalta silakka. Hailuovosta on seilattu paljon tuonne Maluriin, ko sielä ei ole ollu kalaa ja sielä sitten pantu nelikkoihin."

Talvinuottaustakin oli ennen, pääasiassa pyydettiin maivaa. "Se on ollut vanha tapa. Silloin ko ei ollu moottorivinssejä niin hevonen pyöritti vinssiä." Verkkoa voitiin kuljettaa jään alla rimalla, saukolla tai jopa pienellä sukellusveneellä. Apajapaikat pitää olla sellaisia, missä on silä pohja. Alapaula kulkee pohjaa myöten. Sopivia paikkoja on Lehtikarin länsi-pohjois- ja itäpuolella.

Talvipyyntiä 1983 (Kuva: Lauri Vallo)

"Tynnyreihin on suolattu lohta ja silakkaa, ja hevosella jään aikana haettu pois. Kalat painettiin tiukkaan tynnyreihin, kansi päälle ja kiviä päälle." Liikasuolaantumista estettiin panemalla kala tiukasti painojen alle.

Lauri on kaupallinen kalastaja ja hän ollut 23-vuotta Pirkkiön osakaskunnan kalastuksenvälvoija. Lauri kalastaa monenlaisia kaloja, hänellä on verkkoja ja yksi lohiryssä.

”Minä olen ollu pikkurenkinä Hampussa 13-vuotiaana Holmströmillä. Sieltä sai oppia näitten Pirkkiön miesten lohiryssillä olostä.”

Laurin kaupallinen kalastus alkoi talvella 1958: ”Isän opastuksella pantiin pikkusia rysiä 12 kappaletta. Siihen aikaan ei ollu kukaan kuullukkaan puhuttavan moottorikelekoista. Suksikelkka-perään ja siihen Hellälän virtakariin taikka Hampun puolelle. Silloin tuli matikkaa hyvin.”

Ennen oli pyytäjiä paljon. Varsinkin pienimuotoista kalastusta harjoitettiin sivuelinkeinona. Pirkkiössäkin oli melkein vähemmän niitä taloja, joissa ei kalastettu. Kotitalouksille kalastuksella oli iso merkitys. Vanhoja kalastajasukuja ovat esimerkiksi Mykkälät, Härköset ja Toppalat. Luotseilla, merivartijoilla, majakanvartijoilla ja tullimiehillä on usein ollut toisena hommana kalastus, metsästys ja maanviljelys. Myös siirtolaisille on annettu kalastusoikeuksia valtion vesillä.

Laurille on jäänyt mieleen, että isän tullessa kalastamasta, kyläläisiä tuli ostamaan kalaa. Osa heistä puhui kummallisesti, he olivat siirtolaisia, joilla oli oma murre.

Lauri Vallo kertoo petsamolaisista, Kemoffista ja Reginasta: ”Muistan poikasena ko niillä oli keskimoottori, pätpätpät ja ko netulilohilastinkansniin nesyöntikalatittelejakovat. Ne paniison lohenkeskeltä poikki, se oli perattu, ja toinen kääntiselän, toinen pani puukon palasten väliin ja kysy kahva vai terä. Jos terä, niin sai teräpuolen kalan.”

Lohenpyyntioikeus on ollut tietyillä taloilla. Esimerkiksi Lauri Vallo maksaa kalastuksesta vuokraa taloille.¹

Kaupallinen kalastus

Lauri Vallo kertoo hauen lisääntyneen kovasti. Myös se menee kaupaksi, se pitää perata ja katkaista pää. Matikka menee kaupaksi vasta loppiaisen jälkeen. Made liikkuu ilmeisesti kylmemmissä vesissä, kesällä ne ovat syvemmillä eikä niitä juuri tule. Made onkin perinteinen talvikala. 1950-60-luvulla ostettiin madetta niin pitkään kuin sitä tuli. Myöhemmin sitä meni kaupaksi hiihtolomiin asti. Karjapohjola oli oikeastaan ainoa tukkuliike, joka osti kaiken kalan.

Lohenkalastuslisenssejä on kahdenlaisia, ykkösryhmää ja kakkosryhmää. Jotta pääsee ykkösryhmään, pitää olla kalastustuloja yli 10 000 euroa vuodessa. He saavat aloittaa pyynnin kaksi viikkoa aiemmin kuin kakkosryhmäläiset. Hylkeensietokorvauksia kakkosryhmäläiset eivät saa. Nykyisin ykkösryhmä aloittaa lohenpyynnin 17. kesäkuuta ja kakkosryhmä 2. heinäkuuta. Lohenkalastusta voi harjoittaa sinne heinäkuun lopulle, johon asti kalaa vielä on.

Ilmakuva rysästä (Kuva: Lauri Vallo)

¹ Aiemmin ELY-keskus peri vuokran. Myöhemmin talot ovat alkaneet periä maksun. Aiheesta on käyty oikeutta. Pirkkiö puolestaan hävisi valtiolle vesialuetta merellä. 15-20 vuotta sitten käydyssä rajankäynnissä Pirkkiön vesialueet pienenevät. Aiemmin vesialue ulottui Kaakamoniemestä Sarven pohjoispuolelle. (Lauri Vallo.)

Itämeren valtioilla on lohelle, silakalle ja turskalle kalastuskiintiöt, jotka jaetaan kalastajien kesken. Kiintiöt perustuvat kalastushistoriaan. Nykyisin henkilökohtaiset kiintiöt lasketaan kappalemääriin pohjautuen.

Laurin rysä on Komsan länsipuolella. Paikka on herkkä säätiloille, pitää olla länsi-etelätuuli. Jos on pohjoistuuli, menee kala eri paikasta.

Lauri on pyytänyt verkoilla ikänsä. Hän on harjoittanut talvikalastusta jään alta. Rantarysillä on pyydetty mateita ja haukia. Myynti on olennainen osa kaupallista kalastusta, kuten Lauri toteaa ”pitää osata myyä.” Ammatikseen kalastavia ei enää ole monia, aiemmin pyytäjiä on ollut kymmenittäin.

”Maivaa ja silakkaa olen pyytänyt verkoilla, mutta niitä ei enään, se on aika työlästä.”

”Lohi on noussut vähän liian suureen arvoon verrattuna muihin kalalajeihin, se on vähän semmonen pyhä lehmä.”

”Silakka kutee heinäkuussa ja maiva lokakuussa. Meilläki oli se isompi vene niin kulettiin tuola avomerellä pyytämässä pikkusiikaa, karisiikaa. Ko silakka kuti, siika tuli syömään sitä mätiä.”

Verkkoihin on tullut nykyisin ns. suoninailon –lanka. Laurin isän aikaan oli pumpuliverkkoja. Ne olivat raskaita ja niitä piti kuivatella. Sen jälkeen tuli kierrettyä lankaa, joka oli paljon parempaa.

”Minä ja monet muut paulotetaan ite, niitä on kyllä konepaulotuksia ja aika edullisia, mutta oisko tämä vanhanaikaisuutta. Kyllä ne pyydykset, rysätki tehdään ite.”

Lauri Vallo kertoo Pirkkiön erityispiirteistä

Pirkkiössä vaikuttavat osakaskunta ja Pirkkiön kalastusseura. Jäsenet ovat pitkälti samoja. Pirkkiön kalastus- eli jakokunta on nykyään osakaskunta. Suurin osakas on Tornion kaupunki ja toiseksi suurin on Tornion seurakunta. Osakaskunta vuokraa vesialueita huutokaupalla viideksi vuodeksi kerrallaan. Huutokauppa on julkinen eli kuka vain torniolainen voi huutaa vapaita paikkoja. Pirkkiön kalastajaseura on vuokrannut vesialuetta jäsenilleen. Myös kaupunki vuokraa vesialuetta ja on rauhoittanut alueet kaikelta kalastukselta.

Lohenkalastus on nykyisin hyvin rajoitettua ja säädeltyä. Vähintään puoli tuntia ennen kuin kalastaja lähtee rysälle, pitää ilmoittaa viranomaisille. Kokemiseen on tehty myös aikarajoitteita, kokemaan sai mennä ainoastaan tietynä aikana. Ilmat esimerkiksi saattavat olla sellaiset, ettei voi kokea. Nyt sääntelyä on vähän järkevöitetty. Kun saa lohen, täytyy ilmoitus tehdä 48 tunnin kuluessa.

Nykyisin nuoria on kalastuksessa tosi vähän. Pienimuotoinen kalastus ei ole kovin tuottavaa ja työ on kovaa. Kalastusalukset on pieniä. ”Joku merikapteeni sano, että pienten alusten, viittasi myös luotsikutteriin, pitää olla oma rotunsa, että niissä pärjää. Kutterit heiluu aika pahasti, monilla tuli huono olo. Se on erilaista olla pienessä aluksessa ko suuressa.”

Lauri Vallo: ”Pirkkiöläisilläkin oli ennen troolareita. Nyt ei taji olla ko kaksi roolaria Ajoksessa.”

Sarven saarella sekä Pensaskarissa on asunut kalastusyhteisö. Sarvea hallinnoi Metsähallitus ja Pirkkiön kalastajaseuralla on tukikohta Maasarvessa. Saarten rakennuksia on pidetty hyvässä kunnossa. Nykyisin saarissa on kesäasuntoja, vakituista asutusta ei ole. Pukulmissa on vakituista asutusta, mutta sinne menee silta. Metsähallitus on pitänyt kesäisin juhlat, jossa

Kuva. Kalastajat Lauri Vallo ja Lasse Vainio Tornion kaupungin väylänhoitotyössä 2000-luvun alussa. Venereittien viitat laitetaan paikoilleen ja nostetaan syksyllä ylös. (Kuva Lauri Vallo.)

tarjotaan lohisoppaa. Joskus myös kalastajaseura on järjestänyt juhlia. Pensaskarissa on laitettu esille vanhaa kalastukseen liittyvää esineistöä.

Kalastuksessa käytetään täällä omaa termistöä. Ruotsalaisilla oli paljon samoja sanoja kalastukseen liittyen. Myös jokivarressa on tyypillistä, että kalastussanasto on suomen tai meänkielistä molemmin puolin rajaa. Lauri Vallo on ollut tekemisissä paljon etelän kalastajien kanssa, siellä nimikkeet ovat usein erilaisia.

Eino Toratti, kalastaja

Eino on kalastanut 50 vuotta. Innostus heräsi nuorena. Hän aloitti ensin verkoilla ja 80-luvulla alkoi pyytää troolilla silakkaa. Hän kävi kalastusreissuilla Pietarsaareissa asti. Pyynti meni kannattamattomaksi ja pyyntimatkat menivät liian pitkiksi. Sen lisäksi Eino ei oikein sulattanut hyvän ruokakalan haaskaamista rehuksi: ”Eikä siinä mitään järkeä ollu rehukalaksi pyytää, nehän meni vähän niinkö hukkaan.” Monet lopettivat troolauksen, parhaat jäivät pyytämään silakkaa ruokakalaksi paremmalla hinnalla. Troolilla hän pyysi rannikolla myös maivoja, kunnes se kiellettiin.

”Poikasenaolinruottalaisten, Innalanrysäkalastajienmatkassasemmosenakoulu-poikana. Sieltä se jäi jotenki verriin.”

Eino jatkoi verkkokalastusta. Hän on yksi harvoista talvipyytäjistä. ”Mulla oli parhaalla 500 verkkoa jään alla, tuola aivan Sarvea myöten.” Silloin oli kaloja, paitsi lohia oli huonosti 1980-luvulla.

Eino on pyytänyt karisiikkaa kaukana aavalla merellä. Se ei tule koskaan rannikolle, se on puhtaassa vedessä ja syö puhdasta ravintoa. Lähin kutupaikka on Sarvesta 5-10 kilometriä merelle päin. 1980-luvulla karisiikanpyynti oli vilkasta, satoja veneitä

oli pyytämässä. Pyynti loppui hylkeiden takia. Aavalla merellä krunneilla hylkeet näkyivät ensimmäisenä. Karisiika tulee syömään silakan mätiä krunneilta kesällä. Karisiika ei kasva kovin isoksi. "Se on kaks kolme kertaa parempi makunen ko vaellussiika."

Kalastaminen merellä oli raskasta työtä. Varsinkin pimeään ja kylmän aikana se vaati kovaa kuntoa ja terveyttä.

"Sitä oli niin intoa siihen kalastukseen, ei sitä noteerannu miksihään. Sitä tottu siihen raakuuteen. Mie muistan, että se oli niin hirveä se kunto, se ei mikkään tauti pystyny. Mie Röyhtässä asuin silloin, se oli paitaki selän puolelta jäässä, luulis että siitä tulis kipeäksi, mutta ei yritystäkkään, muutako vaihto paijan ko pääsi kotia."

"Sillähän eli, mutta helevetin raskasta työtä, ei sillä enää elä millään."

"Miehän poltin rysät"

Eino laittoi ensimmäisiä lohiryisiä 1990-luvulla. Lohenpyynti on kuitenkin mennyt mahdottomaksi. Vanhat elinkeinot ovat loppumassa.

"Sillonko lohia on, ei saa pyytää sitä vähääkään kiintiötä. Se siirretään heinäkuun puolelle, no nehän on menneet jo ajat sitten."

"Viime kesänä meistä tehtiin rikollisia, pittää ilmottaa joka kolmen tunnin päästä missä oot. Jos 15 minuuttia myöhästy niin 300 euron sakot. Paskalekki komennee niin pittää ilmottaa Te-keskukselle, missä on."

"Kyllä se on viisain lopettaa. Ko tuli tuo laki, miehän poltin rysät tuossa jäälä."

Suurta huolta aiheuttaa myös lohiin tarttunut hometauti. Viiden vuoden ajan on tullut kuolleita ja sairaita lohia. "Ko kalat on kylkikyljessä, se tarttuu ja ne on kaikki kipeänä. Tuola koskila on nuita rokastajia, ne reppii niiltä kyljet auki ja ko lämmin kesä. Siittä se tulee naarmuttamisesta. Sielähän yritetään kaikila koukuila, mitä vain ja se on sallittua. Sitä ei tiää muukko ne, joilla on verkkoja jään alla. Niitä saattaa olla tuhansia, kymmenenki tuhatta, ne mätäneee sinne pohjaan. Tuhoutuu koko kalakanta."

"Mieki olen saanu viittäkymmentä, sattaaki lohta, semmosia mätöjä, kuolleita. Haisee pahalle. Linnut lokit, kotkat, ketut ei mikkään syö niitä."

Meri on tyhjä

Eino kertoo hylkeiden valloittaneen kala-apajat. Verkkokalastus on erittäin vaikeaa, kun hylkeet ovat samoilla apajilla. Ne repivät ja tyhjentävät verkot. Kalakantojen väheneminen jatkuu.

"Nyt niiton 70 000, se nousee niin kauheaan määrään se hyljemäärä, että ne ei riitä mistään kalat. Nyt jo syövät ahvenet ja kaikki, ei niilä oo enää ravintoa ja osa on laihtunukki. Ne on syöny kaikki, se on meri tyhjä."

"1990-luvulla oli hyvä jo vuosi, pysty pyytää pintaverkoilla isoa siikaa. Sitte se oli jo viien vuen päästä ko alko tulla hylkeitä, se putos. Ja nyt sieltä ei saa mittään."

"Siiat ei pysty olemaan tuola selällä. Se ajattaa ne aivan tuonne lepikkoon, viimiset siiat."

"Syksyllä ei täälä saa enää verkoilla mittään, ei sielä pysty enää pyytämään mittään."

"Se on mennyniin mahottomiin se hyljemäärä, ettei sitä tavallinen ihminen käsitä. Ei niitä nää huvivenneestä, se pittää panna jotaki pyyvystä, näkkee, että ne tullee siihen syömään."

"5 vuotta sitten. Tornionjoki jääty ja sula tuli tuohon Tirroon, se oli sula meri ja siihen tuli se jääpenkka. Laskettiin siitä niin 500-600 hyljettä makasi siinä jäällä ja samanverran varmasti oli veessä. Eihän siitä pääse mikkään kala läpi."

Kaipuu merelle

Vanha merenkävijä kaipaa merelle. Kirkas kevätaurinko jäällä tai tyyni ulappa ovat herkistäneet monen kalastajan mielen. Myös suuren meren toinen puoli, ankarat rajuilmat ja luonnon armottomat voimat ovat kasvattaneet kunnioitusta ja nöyryyttä merta kohtaan.

Eino Toratti: "Se on niinkö henki ja elämä, siihen sitä kuolee loppujen lopuksi, merelle tai meren rantaan. Se on niin verissä, ettei sitä käsitä semmonen, joka oleskelee vain rannalla."

Lähteet:

Kartta. 1681 maakirjakartta Pirkkiö. www.vanhakartta.fi

Hackzell, Esaias 1741. Patokartat. Charta öfver de Laxpator och Byggnader som Torneå elf förr tiden finnas.. Maatalousministeriön kalastuskartat. Kansallisarkisto, Helsinki.

Hellevaara, E. 1932. Lausunto valtion omistusoikeuteen taimenen ja lohen kalastukseen meressä Alatornion pitäjässä. Kustaa Vilkkunan kokoelma, Kansallisarkisto.

Jalagin, Seija 1993. Elämisen ehtoja. Teoksessa Eskola Sanna, Sarkkinen Kaisu, Jalagin Seija, Tuomivaara Sirpa. Pirkkiön historia. Pirkkiön kylän ja Alatornion seurakunnan vaiheet. Ylivieska: KL-paino, 53-110.

Knihtilä, Leena 1981. Tornionjokialueen lohenkalastus 1800-luvulla. Jyväskylän yliopisto.

Museoviraston kuvakokoelmat

Rantatupa, Heikki 1988. Alatornion historia. Tornion kaupunki.

Tiger O. & Grape U.L 1885-1886. Karttakirja Tornionjoen kalastamoista & merkintöjä uittoa varten. Tornionlaakson maa-kuntamuseo.

Lauri Vallon kuvakokoelma

TeaKarvinen.com

Haastatellut

Eino Toratti

Lauri Vallo

Markku Ponkala

www.kesasiika.com

Interreg
Nord
European Regional Development Fund

REGION
NORRBOTTEN

REGIONAL COUNCIL
OF LAPLAND

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences

TORNIOHAPARANDA

Luke
NATURAL RESOURCES
INSTITUTE FINLAND

Umeå
FOLKHÖGSKOLA

Länsstyrelsen
Norrbotten